

Інтегровані процеси архітектурного розвитку природного та штучного середовища у сучасному містобудуванні

Л. О. Богданова, А. С. Нікітіна, Харківської національної академії міського господарства

Для сучасного містобудування велике значення має розвиток принципу динамічного містобудування. Цей принцип стосується сучасних змін розподілу та диференціації територій, як у самому місті, так і у замиському середовищі. На цей час в функціональній та планувальній структурах великих міст відбуваються територіальні зміни, які перш за все обумовлені соціально – економічними умовами (зміна форм власності, фінансова криза та інше). В першу чергу ці зміни обумовили новий територіальний розподіл на перевагу розвитку містобудівних об'єктів адміністративно – ділового, житлового, торгівельно – розважального та багатофункціонального призначення. Фактично зупинився розвиток промислових підприємств, а території існуючих, у більшості, знаходяться у зруйнованому стані. Негативні явища відбуваються також по відношенню до об'єктів історико – культурної та архітектурної спадщини. Зараз у історичному центрі міста Харкова відбувається забудова сучасними об'єктами у великій кількості. На жаль більшість з них мають невизначену архітектурну, сумнівну за потребою у даному місті функцію, порушуючи історичну забудову.

За миттєвою сучасною потребою руйнуються пам'ятки архітектури, історії та культури. Знищується композиційний, історико – архітектурний та містобудівний каркас міста, який має ключове значення для ідентичності великого міста. До негативних явищ сучасного містобудування у м. Харкові слід віднести руйнування рекреаційних територій як у самому місті, так і у замиському просторі. Більшість історичних ландшафтних структур (сад ім. Т.Г. Шевченка, ЦПКіВ ім. М.Горького та інші) фактично втрачають історичну планувальну структуру, архітектурні споруди. На помість у великій кількості виникають павільйони по продажу алкоголю, торгівельні споруди, мобільні атракціони та інше. Це має негативний вплив на природний каркас цих ландшафтних структур: втрачається покрив ґрунтів, гинуть дерева.

У замиській лісопарковій зоні відбувається забудова поселень «другого житла» (котеджні поселення). Під розміщення цих містобудівних комплексів вирубується велика площа лісопарку, прокладаються інженерні мережі, транспортні смуги. Все це руйнує необхідну екологічну рівновагу між антропогенним та природним середовищем. Континуальне поєднання рекреаційних та озелених територій в структурі міста на його порозі та у замиському просторі – є необхідною ланкою забезпечення умов проживання у місті (аерація міста, збереження кліматичних регіональних показників, збереження гідрологічних характеристик та інше). Це поєднання відбувається за допомогою створених зелених секторів, діаметрів, смуг, плям та інших

планувальних засобів. Також воно забезпечує екологічні умови розвитку цих ландшафтних утворень.

Моделювання природного каркасу регіону здійснюють на різних рівнях:

а) регіональному рівні – розробляють основні принципи і механізми побудови природного каркасу;

б) на рівні локальних систем розселення, обмежених територією природно – ландшафтних комірок з просторовими умовно незмінними характеристиками компонентів ландшафту, - визначають можливий ландшафтний характер природного каркасу: склад компонентів, їхній потенціал, структуру і ступень пов'язаності;

в) на рівні міста – досліджують взаємодію архітектурно – розпланувального каркасу міста з природною основою і відповідь з природним каркасом у кожній природно – ландшафтній комірці.

Модель сучасного природного каркасу регіону будують за допомогою суміщення основи природного каркасу із сумарним історичним природним каркасом (тобто найбільш важними територіями для всіх періодів розвитку регіону, окремі компоненти ландшафтів мають стійкість у часи, це насамперед простори, що збігаються з територіями, які становили природні межі розселення протягом всієї еволюції освоєння регіону (т.з. «вузли натуральності»), а також з територіями, які виконували цю роль протягом кількох періодів освоєння. Наприклад, територія т.з. Білгородської засічної межі сягала від сучасної Воронежської губернії, частково Курської, Старооскольської та Харківської областей. Це був єдиний соціо – культурний, історичний простір, об'єднаний своєрідним різноманітним природним каркасом. Сучасне освоєння та використання трансграничних територій може відбуватись з використанням історичного генотипу цих ландшафтів (рекреаційне використання, розвиток сучасних підприємств, нано-технологій, створення інформаційно – комунікаційних зон, екополіси, наукові та учбові містечка), без урахування адмінграниць.

За перспективним розвитком регіону, переходу від концентрованого містобудування (орієнтованого на тяжіння до великих та середніх міст), до дисперсних районів розселення, під час моделювання природного каркасу виникає потреба, щоб природний каркас розвивався від системи крупних малоосвоєних територій до розгалуженої неперервної системи, яка проникає у всі містобудівні утворення району розселення у т.ч. на трансграничні території, які дають можливість розвитку природного каркасу за межами державного адміністративного розподілу територій.

Література

1. Кушніренко М.М. Методи передпроектного аналізу у містобудуванні: Навчальний посібник, -К., 1996.

2. Лавров В.А. Развитие планировочной структуры исторически сложившихся городов. –М., 1977.
3. Пosaцький Б.С. Основи урбаністики: Навч. Посібник. У 2ч. -2-ге вид. випр.та доп., - Львів: Манускрипт, 2002 – 4.1. Урбанізація та територіальне розпланування.